

Från Ottawa Charter 1986 till det svenska nätverket Hälsofrämjande sjukhus

[Ottawa-manifestet](#) togs fram i anslutning till WHO:s första Health Promotion-konferens i Ottawa 1986 och beskriver en strategi för en bättre hälsa för befolkningen. Hela dokumentet är präglad av ett nytt synsätt. Man definierar hälsofrämjande som *”Den process som ger människor möjlighet att öka kontrollen över den egna hälsan och förbättra den”*. Detta innebär att ”skapa stödjande miljöer”, att stödja, hjälpa och uppmuntra.

Det innebär också nya krav på hälso- och sjukvården. Man talar om behovet att riva sjukhusets väggar. Med detta menar man att sjukhusen bör bli mer medvetna om de hälsoproblem som finns i det omgivande samhället för att därmed bättre kunna bemöta dem. Man beskriver också nödvändigheten att mera involvera sjukhusen i det förebyggande arbetet.

Under senare 1980-talet hade sjukhusen i hela Europa ett gemensamt grundproblem. Trots ökade ekonomiska insatser ökade gapet mellan förväntningar på sjukvårdsinsatser och den kapacitet som sjukhusen hade. Det blev för många allt tydligare att sjukhusen behövde förändra sitt sätt att arbeta för att bättre kunna möta medborgarnas behov. Då föddes idén att koppla utvecklingen av det hälsofrämjande arbetet till sjukhusens utveckling - idén om Health Promoting Hospitals.

Idén kan beskrivas som ett mynt med två sidor:

- att genom att ta vara på sjukhusens kompetens, auktoritet och kontaktyta stärka det förebyggande arbetet
- att genom en tydlig hälsoorientering/resultatorientering få en effektivare ledning och styrning av sjukhusen

Ett pilotprojekt med 20 sjukhus från 11 europeiska länder startade 1993 för att genom olika konkreta projekt visa på möjligheterna för sjukhus att arbeta hälsofrämjande. I Sverige var Universitetssjukhuset i Linköping ett pilotsjukhus. Projektet baserades på [Budapest-deklarationen](#) från 1991, ett första gemensamt dokument rörande visioner, koncept och strategier för sjukhus som vill arbeta hälsofrämjande.

Utifrån dessa pilotsjukhus bildades 1996 ett europeiskt nätverk av Health Promoting Hospitals. Samma år bildades också det svenska nätverket Hälsofrämjande sjukhus, med Folkhälsovetenskapligt centrum (Landstinget i Östergötland) i Linköping som koordinator. Det svenska nätverket är automatiskt anslutet till det europeiska nätverket. För medlemskap i det svenska nätverket skrivs ett kontrakt med WHO där medlemssjukhusen förbinder sig att driva minst tre projekt, ett inom vardera av följande områden:

- stödja positiv hälsoutveckling hos patienter
- utveckla den hälsosamma arbetsplatsen
- kunskapsöverförande till samhället för att stödja förebyggande arbete

1997 kom ett uppdaterat policydokument för nätverket, [Wien-rekommendationerna](#). Detta bygger på vidare på Budapest-deklarationen och Ljubljana-deklarationen, ett dokument rörande reformering av Hälso- och sjukvården i en europeisk kontext, från WHO-konferensen i Ljubljana 1996.